

Ziemie polskie w latach 1815 – 1864 – ZESTAWIENIE

Tematy:

1. Ziemie polskie w latach 1815 – 1830
2. Geneza powstania listopadowego.
3. Powstanie listopadowe.
4. Wielka Emigracja.
5. Ziemie polskie w latach 1831 – 1846.
6. Wiosna Ludów i odwilż posewastopolska.
7. Powstanie styczniowe.

Rok	Wydarzenie
1811	Uwłaszczenie chłopów w Prusach
1815	Powstanie Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Uchwalenie konstytucji Królestwa Polskiego
1817	Założenie organizacji Penta Kojna w Warszawie
1817	Założenie Towarzystwa Filomatów i Filaretów w Wilnie
1818	Nadanie konstytucji oktrojowanej w Rzeczypospolitej Krakowskiej.
1819	Wprowadzenie cenzury w Królestwie Polskim
1819	Powstanie Wolnomularstwa Narodowego w Warszawie
1821	Powstanie Towarzystwa Patriotycznego w Warszawie
1823	Uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim.
1826	Śmierć namiestnika Józefa Zajączka.
1828	Założenie Banku Polskiego w Królestwie Polskim
1830	Zlikwidowano urząd namiestnika w Wielkim Księstwie Poznańskim. Początek germanizacji – nocy flotwellowskiej.
29/30.11.1830	Wybuch powstania listopadowego
3.12.1830	Przekształcenie Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy
5.12.1830	Dyktatorem został gen. Józef Chłopicki.
20.01.1831	Drugim dyktatorem powstania listopadowego został gen. Michał Radziwiłł.
25.01.1831	Detronizacja Mikołaja I. Wybuch wojny polsko – rosyjskiej.
5.02.1831	Armia rosyjska feldmarszałka Iwana Dybicza wkroczyła w granice Królestwa Polskiego.
14.02.1831	Bitwa pod Stoczkiem , wygrana przez wojska polskie podczas powstania listopadowego.
17.02.1831	Bitwa pod Dobrem , wygrana przez wojska polskie podczas powstania listopadowego. Dowodził gen. Skrzynecki.
19.02.1831	Bitwa pod Wawrem , wygrana przez wojska polskie podczas powstania listopadowego.
25.02.1831	Bitwa o Olszynkę Grochowską . Ciężko ranny został gen. Józef Chłopicki. Dowództwo przejął gen. Skrzynecki. Bitwa ta powstrzymała armię rosyjską przed zajęciem Warszawy i zmusiła ją do odwrotu.
26.02.1831	Gen. Jan Skrzynecki został trzecim dyktatorem powstania listopadowego.
marzec 1831	Wybuch powstania listopadowego na Litwie.
31.03.1831	Bitwa pod Dębem Wielkim , wygrana przez wojska polskie podczas powstania listopadowego.
10.04.1831	Bitwa pod Iganiami , wygrana przez wojska polskie podczas powstania listopadowego.

26.05.1831	Bitwa pod Ostrołęką . Klęska wojsk polskich, dowodzonych przez gen. Jana Skrzyneckiego.
1831	Początek Wielkiej Emigracji
1832	Powstaje Komitet Narodowy Polski na emigracji
1832	Towarzystwo Demokratyczne Polskie ogłasza radykalny Mały Manifest
1832	Wprowadzenie Statutu Organicznego
1832	Powstaje organizacja Zemsta Ludu, która organizuje oddziały partyzanckie (od 1833 r.)
1835	Powstają gromady Ludu Polskiego w Anglii
1853	Powstaje organizacja Stowarzyszenie Ludu Polskiego
1836	TDP ogłasza Wielki manifest czyli Manifest z Poitiers
1846	Powstanie krakowskie. Rabacja galicyjska.
1848	Wybuch Wiosny Ludów. Uwłaszczenie chłopów w Galicji
1850	Uwłaszczenie chłopów małorolnych w zaborze pruskim.
1856	Namiestnikiem Królestwa Polskiego został Michaił Górczakow.
1857	W Warszawie powstaje Akademia Medyko – Chirurgiczna i Akademia Sztuk Polskich.
1858	Początek działalności Towarzystwa Rolniczego w Królestwie Polskim
1860-1861	Liczne manifestacje patriotyczne w Warszawie
27.02.1861	5 osób ginie podczas manifestacji w Warszawie. Zaczęto stosować represje wobec osób noszących symbole narodowe.
6.04.1861	Władze rosyjskie rozwiązały Towarzystwo Rolnicze i Delegację Miejską.
8.04.1861	Na Placu Zamkowym zginęło 100 osób podczas demonstracji. Demonstracje przeniesiono do kościołów.
IX-X. 1861	Ponad 200 nabożeństw patriotycznych w Warszawie
14.10.1861	Władze rosyjskie wprowadziły stan wojenny
Marzec 1862	Nowym namiestnikiem Królestwa został Wielki Książę Konstanty.
Czerwiec 1862	Aleksander Wielopolski został szefem rządu cywilnego Królestwa Polskiego i ogłosił ukazy carskie.
22.01.1863	Wybuch powstania styczniowego. Komitet Centralny Narodowy przekształcił się w Tymczasowy Rząd Narodowy.
8.02.1863	Podpisanie konwencji Alvenslabena przez Prusy i Rosję o zwalczaniu powstania.
Luty 1863	Dyktatorem Ludwik Mierosławski – kilka dni
Marzec 1863	Dyktatorem Marian Langiewicz – kilka dni
10.05.1863	Tymczasowy Rząd Narodowy przekształca się w Rząd Narodowy
17.10.1864	Dyktatorem został Romuald Traugutt
2.03. 1864	Uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim
Kwiecień 1864	Aresztowanie Romualda Traugutta.
5.08.1864	Stracenie Romualda Traugutta na cytadeli w Warszawie.

Nazwisko	Opis
Aleksander I	Car rosyjski. Twórca klęski Napoleona. Pierwszy Król Królestwa Polskiego. Nadał konstytucję.
Antonii Radziwiłł	Namiestnik Wielkiego Księstwa Poznańskiego.
Józef Zajączek	Generał polski z okresu napoleońskiego. Pierwszy i ostatni namiestnik Królestwa Polskiego.
Nikołaj Nowosilcow	Pełnomocnik carski powołany po śmierci Józefa Zajączka.
Książę Adam Jerzy	

Czartoryski	
Księżę Franciszek Ksawery Drucki – Lubecki	Minister skarbu w rządzie Królestwa Polskiego przed wybuchem powstania listopadowego.
Mikołaj I Romanow	Car rosyjski, który panował podczas powstania listopadowego.
Walerian Łukasiński	Twórca Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego, dwóch organizacji konspiracyjnych przed powstaniem listopadowym.
Piotr Wysocki	Podporucznik w Warszawskiej Szkole Podchorążych Piechoty. Przygotował spisek, który doprowadził do wybuchu powstania listopadowego.
Maurycy Mochnacki	Stał na czele Towarzystwa Patriotycznego, podczas powstania listopadowego.
Księżę Konstanty	Brat cara Aleksandra I i Mikołaja I. Stał na czele armii Królestwa Polskiego.
Józef Chłopicki	Pierwszy dyktator powstania listopadowego
Ignacy Prądzyński	Generał podczas powstania listopadowego. Opracował plan ofensywy, który doprowadził do zwycięstw pod Stoczkiem, Wawrem i Iganiami.
Michał Radziwiłł	Generał armii polskiej podczas powstania listopadowego. Drugi dyktator powstania listopadowego.
Iwan Dybicz	Feldmarszałek rosyjski, który stał na czele armii rosyjskiej wysłanej do stłumienia powstania listopadowego. Zmarł na cholere podczas powstania.
Iwan Paskiewicz	Stłumił powstanie listopadowe. Dowódca armii rosyjskiej. Rządził w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym.
Księżę Adam Jerzy Czartoryski	Autor konstytucji Królestwa Polskiego. Podczas powstania listopadowego stanął na czele Rządu Narodowego. Na emigracji stał na czele Hotelu Lambert.
Joachim Lelewel	Historyk polski. Stał na czele obozu Wielkiej Emigracji – Komitetu Narodowego Polskiego.
Jan Nepomucen Janowski	Jeden z przywódców Towarzystwa Demokratycznego Polskiego.
Wiktor Heltman	Jeden z przywódców Towarzystwa Demokratycznego Polskiego.
Tadeusz Krępowiecki	Jeden z przywódców Gromad Ludu Polskiego.
Dezydery Chłapowski	Jeden z uczestników powstania listopadowego; prekursor pracy organicznej w Wielkopolsce.
Hipolit Cegielski	Założył fabrykę narzędzi rolniczych w Poznaniu. Pierwszą w Wielkopolsce.
Karol Marcinkowski	Lekarz poznański. Współzałożyciel spółki Bazar i Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Prekursor pracy organicznej.
Szymon Konarski	Emisariusz Młodej Polski, twórca znakomitej organizacji konspiracyjnej działającej w trzech zaborach.
Karol Libelt	Stał na czele Komitetu Poznańskiego, organizacji konspiracyjnej po powstaniu listopadowym.
Edward Dembowski	Tzw. „Czerwony kasztelan”. Działał w organizacjach konspiracyjnych po powstaniu listopadowym. Uczestnik powstania krakowskiego.
Walenty Stefański	Stał na czele Związku Plebejuszy, organizacji konspiracyjnej po powstaniu listopadowym.
Piotr Ściegienny	Ksiądz, który wydał tzw. „złotą książeczkę”. Głosił hasła socjalizmu utopijnego.
Ludwik Mierostawski	Miał być dyktatorem powstania przygotowanego przez emisariuszy.

	Dowodził wojskami polskimi podczas Wiosny Ludów w Wielkopolsce. Pierwszy dyktator powstania styczniowego.
Marian Langiewicz	Drugi dyktator powstania styczniowego.
Jakub Szela	Chłop galicyjski, który doprowadził do wybuchu powstania chłopskiego przeciwko szlachcie w Galicji w 1846 r.
Józef Bem	Dowodził armią powstańczą na Węgrzech podczas Wiosny Ludów.
Zygmunt Padlewski	Jeden z przywódców obozu „czerwonych” przed powstaniem styczniowym.
Agaton Giller	Jeden z przywódców obozu „czerwonych” przed powstaniem styczniowym.
Andrzej Zamoyski	Jeden z przywódców obozu „białych ” przed powstaniem styczniowym.
Aleksander Wielopolski	Stał na czele rządu Królestwa Polskiego przed wybuchem powstania styczniowego. Autor pomysłu przeprowadzenia branki.
Leopold Kronenberg	Jeden z przywódców obozu „białych ” przed powstaniem styczniowym.
Romuald Traugutt	Dyktator powstania styczniowego. Zreformował armie powstańczą. Zgładzony na cytadeli warszawskiej w 1865 r.

Pojęcie	Opis
Konstytucja oktrojowana	Konstytucja nadana przez panującego.
Unia Personalna	Połączenie państw osoba władcy.
Ziemie zabrane	Litwa, Białoruś, Ukraina – ziemie włączone bezpośrednio do Cesarstwa Rosyjskiego po kongresie wiedeńskim.
Kuria	W dawnym prawie wyborczym okręg lub kategoria wyborców dzielonych według różnego rodzaju cenzusów np. pochodzenia, wykształcenia, majątku.
Autonomia	Częściowa niezależność części terytorium danego kraju, zamieszkałego najczęściej przez mniejszość narodową.
Belwederczycy	Powstańcy listopadowi, których zadaniem było pochwylenie wielkiego księcia Konstantego w Belwederze, w Noc Listopadową.
Uwłaszczenie	Nadanie dzierżawionej ziemi chłopom za odszkodowaniem lub bez.
Oczynszowanie	Zamiana pańszczyzny na czynsz.
Monarchia konstytucyjna	Ustrój, w którym władzę sprawuje monarcha, którego władza jest określona przez konstytucję. Najczęściej jest ona ograniczona na rzecz parlamentu, pochodzącego z wyboru. konstytucja określa prawa i wolności obywatelskie.
Dekabryści	Rewolucjoniści rosyjscy, którzy w grudniu 1825 r. po śmierci Aleksandra I podnieśli bunt przeciwko nowemu władcy Mikołajowi I.
Detronizacja	Pozbawienie monarchy władzy.
Katorga	Ciężkie przymusowe roboty w carskiej Rosji , połączone z zesłaniem na odległe tereny imperium - zwykle Syberię.
Zsyłka	Inaczej zesłanie. Kara polegająca na przymusowym przesiedleniu, z reguły do rejonu znacznie oddalonego od miejsca zamieszkania, na obszary słabo zasiedlone i o niskim stopniu rozwoju cywilizacyjnego.

Emisariusz	W okresie rozbiorów emisariuszami nazywano tajnych wysłanników różnych emigracyjnych ugrupowań politycznych, prowadzących działalność polityczną na terenie okupowanej Polski, zwłaszcza przygotowujących opór zbrojny.
Węglarstwo	Inaczej karbonariusze. Członkowie jednego z tajnych stowarzyszeń rewolucyjnych przeciw absolutyzmowi w Europie założonych w I połowie XIX wieku. Odegrali dużą rolę w procesie jednoczenia Włoch.
Noc paskiewiczowska	Okres w historii Polski od 1831 – 1856, w którym namiestnikiem Królestwa Polskiego był Iwan Paskiewicz. Okres ten charakteryzuje się wzmożeniem represji politycznych oraz sankcji gospodarczych wobec Królestwa Polskiego ze strony Imperium Rosyjskiego.
Noc flottwellowska	Okres po powstaniu listopadowym gdy Wielkim Księstwem Poznańskim zarządzał Eduard Flottwell, który prowadził politykę germanizacyjną.
Gubernia	Jednostka podziału administracyjnego w cesarskiej Rosji i w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym.
Rabacja galicyjska	Powstanie chłopów w Galicji w 1846 r. przeciwko szlachcie, zainicjowane przez urzędników cesarskich.
Adres	Pismo zbiorowe wystosowane do władz lub osób zajmujących wysokie stanowiska.
Serwituty	Uprawnienia nadawane chłopom, pozwalające im na korzystanie z lasów i łąk będących własnością ziemian.
Odwilż posewastopolska	Okres w dziejach państwa rosyjskiego po wojnie krymskiej, zapoczątkowany w 1856 r. charakteryzujący się pewną liberalizacją życia politycznego.
Asymilacja	przyswajanie sobie cech innego narodu i kultury. Wymaradawianie.
Biali	Obóz polityczny przed powstaniem styczniowym, który sprzeciwiał się działalności konspiracyjnej i zbrojnej. Głosił hasła pracy organicznej.
Czerwoni	Obóz polityczny przed powstaniem styczniowym, który nawoływał do wybuchu powstania ogólnonarodowego.
Konwencja Alvenslabena	Układ między Rosją, a Prusami, na mocy którego król pruski zobowiązał się pomóc w stłumieniu powstania styczniowego.
Wiosna Ludów	Rewolucyjny zryw ludów w latach 1848 – 1849, który objął wiele krajów Europy, a którego celem była liberalizacja życia i zniesienie porządku powiedeńskiego.
Branka	Nadzwyczajny pobór do wojska rosyjskiego przed powstaniem listopadowym.
Ukaz	W cesarskiej Rosji dekret wydany przez cara.

Oprócz tego proszę znać:

- Postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem Księstwa Warszawskiego.
- Konstytucję Królestwa Polskiego 1815 r.
- Zakres autonomii w trzech zaborach w latach 1815 – 1830.
- Przyczyny, charakter i skutki powstania listopadowego.
- Obozy Wielkiej Emigracji – przyczyny emigracji, nazwy obozów, przywódców, program.
- Tajne organizacje konspiracyjne przed i po powstaniu styczniowym.
- przyczyny, charakter i skutki powstania krakowskiego.
- Program „białych” i „czerwonych”.
- Przyczyny, charakter i skutki powstania styczniowego.

Proszę umieć:

- Scharakteryzować sytuację gospodarczą i społeczną w trzech zaborach w latach 1815 – 1830
- Porównać powstanie listopadowe i styczniowe.